

ADRODDIAD I'R CABINET

Mai 19, 2015

Aelod Cabinet:	Cynghorydd Gareth Thomas
Pwnc:	Dyfodol Darpariaeth Addysg yn Nalgylch Y Gader
Swyddog Cyswllt:	Iwan T Jones – Cyfarwyddwr Corfforaethol

Y penderfyniad a geisir

- i. Gweithredu ar y cynnig i gau Ysgol Y Gader, Ysgol Gynradd Dolgellau, Ysgol Brithdir, Ysgol Machreth (Llanfachreth), Ysgol Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Ysgol Dinas Mawddwy, Ysgol Llanelltyd, Ysgol Friog, Ysgol Clogau (Bontddu) ac Ysgol Ganllwyd ar 31 Awst 2017 a sefydlu un Ysgol Ddilynol Ddalgyloch cymunedol cyfrwng Cymraeg 3-16 oed ar safleoedd presennol ysgolion Y Gader, Cynradd Dolgellau, Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Dinas Mawddwy, Llanelltyd a Friog ar 1 Medi 2017.
  - ii. Yn sgîl pwysigrwydd penodi pennaeth a'r angen iddo/iddi gael ei b/phenodi ymlaen llaw, cymeradwyo sefydlu corff llywodraethol cysgodol yn ystod Tymor yr Haf 2015 ac yna cyllido pennaeth yr Ysgol Ddilynol Ddalgyloch o arbedion y cynllun cyn gynted â phosibl.
-

Barn yr aelodau lleol

Bydd unrhyw sylwadau gan yr Aelodau Lleol yn cael eu cyflwyno yn y cyfarfod.

---

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithredu Strategaeth 'Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd' ers ei mabwysiadu yn Ebrill 2009. Ar 9 Hydref 2012, penderfynodd y Cabinet ar 'Gynllun Blaenoriaethau – Maes Trefniadaeth Addysg' yn seiliedig ar y strategaeth hon.
- 1.2 Yn unol â Strategaeth Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd cynhaliwyd trafodaethau ynglŷn â darpariaeth addysg yn nalgylch Y Gader, Dolgellau ers 2010.
- 1.3 Cyflwynwyd adroddiad gerbron y Cabinet ar 16 Gorffennaf 2013 pan adroddwyd ar weledigaeth y dalgyloch. Hanfod y weledigaeth amlinellol fyddai anelu at sicrhau'r deilliannau canlynol:
  - Yr un cyfle a phrofiadau i holl ddisgyblion y dalgyloch
  - Mwy o sefydlogrwydd ar draws yr holl ddalgyloch
  - Gwell dilyniant ar draws yr ystod oedran
  - Cyfleoedd i rannu arbenigedd staff a mwy o gyfleoedd o ran datblygiad proffesiynol
  - Cyfleoedd ehangach i gydlynu gwasanaethau cyhoeddus, yn enwedig cefnogi teuluoedd
  - Cryfhau'r ddarpariaeth addysg ar draws y dalgyloch gan osod y sylfeini ar gyfer cydweithio, cydgynllunio a chyd-ddatblygu i'r dyfodol

Mae dyhead i sicrhau darpariaeth addysg gadarn a chynaliadwy yn y dalgylch cyfan, a hynny ar draws yr holl sectorau. Bydd hyn yn golygu ystyriaeth i resymoli nifer, natur a statws yr ysgolion mewn rhai rhannau o'r dalgylch. O wireddu'r weledigaeth yn llawn golyga hyn y bydd modd cryfhau'r ddarpariaeth addysg yn dalgylch Y Gader.

1.4 Ym mis Rhagfyr 2013 cyflwynwyd adroddiad i'r Cabinet lle cymeradwywyd edrych ar y dalgylch yn ei gyfanrwydd, yn unol â'r argymhellion isod:

- i. Cadarnhau ehangu'r gwaith i alluogi llunio ystod o fodolau fyddai'n cyfarch y dalgylch yn ei gyfanrwydd, gyda'r bwriad o gyflwyno argymhellion penodol ar gyfer ymgynghori statudol yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 i'r Cabinet.*
- ii. Awdurdod i gynnal asesiad er adnabod a mesur yr angen yn y dalgylch ar gyfer darpariaeth addysg o gategori a dynodiad penodol fel rhan ac i gyfarch anghenion y broses o adnabod argymhellion yn unol ag i. uchod.*
- iii. I ystyried oblygiadau cyllidol posib a'r opsiynau i gyfarch yr oblygiadau hynny, ac yn sgil hynny gwarantu fod y Cabinet yn cynnwys unrhyw ofynion gweddilliol i wireddu'r cynllun fel rhan o adolygiad y cynllun rheoli asedau.*
- iv. Gan fod Ysgolion Gwirfoddol Eglwysig o fewn cwmpas y broses, dirprwyo'r hawl i'r Aelod Cabinet dros Addysg i benderfynu ar gynnal rhag ymgynghoriad yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 gyda'r Eglwys petai hynny'n ofynnol cyn cyflwyno adroddiad pellach i'r Cabinet gyda'r opsiwn a ffefrir i ofyn caniatâd cynnal cyfnod o ymgynghoriad statudol arno*

1.5 Ym mis Medi 2014 cyflwynwyd adroddiad i'r Cabinet lle cymeradwywyd yr argymhellion:

- i. I ymgymryd â phroses o ymgynghori statudol yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 i gau Ysgol Y Gader, Ysgol Gynradd Dolgellau, Ysgol Brithdir, Ysgol Machreth (Llanfachreth), Ysgol Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Ysgol Dinas Mawddwy, Ysgol Llanelltyd, Ysgol Friog, Ysgol Clogau (Bontddu) ac Ysgol Ganllwyd ar 31 Awst 2017.*
- ii. I ymgymryd â phroses o ymgynghori statudol yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 ar yr opsiwn a ffafrir, sef i sefydlu Ysgol Dalgylch Dilynol 3-16 cymunedol ar safleoedd ysgolion presennol Ysgol Y Gader, Ysgol Gynradd Dolgellau, Ysgol Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Ysgol Dinas Mawddwy, Ysgol Llanelltyd ac Ysgol Friog, ar 1 Medi 2017.*

1.6 Sefydlwyd Panel Adolygu Dalgylch (PAD) Y Gader ym mis Ebrill 2010 a chynhaliwyd saith cyfarfod. Roedd cynrychiolwyr o bob ysgol yn y Panel - pennaeth, cadeirydd llywodraethwyr a rhiant lywodraethwyr. Rhoddwyd gwahoddiad yn ogystal i'r Aelodau Lleol ac i gynrychiolaeth o'r Eglwys yng Nghymru (Esgobaeth Bangor) a chynrychiolydd o Goleg Llandrillo Menai.

1.7 Derbyniodd a thrafododd y Panel ystod eang o dystiolaeth, yn ystadegau ysgolion, cefndir ariannol, gwybodaeth am ddatblygiadau ar lefel genedlaethol (gan gynnwys canllawiau'r Llywodraeth ar ymdrin â chynigion ad-drefnu ysgolion) a rheoliadau newydd ar sefydlu patrymau cyd-weithio/ffederasiwn rhwng ysgolion.

- 1.8 Cynhaliwyd cyfarfod Panel Adolygu Dalgylch ym mis Mai 2014 ac yno cyflwynwyd gwaith cefndirol yn seiliedig ar y dalgylch cyfan. Roedd hyn yn cynnwys rhestr hir o fodolau yn seiliedig ar y dalgylch, y ffordd ymlaen arfaethedig (y cyfeiriad ar hyn o bryd) ac eglurhad o'r prosesau statudol.
- 1.9 Cyd-destun pwysig yw'r buddsoddiad cyfalaf sydd ar gael i'r dalgylch. Ers cychwyn trafodaethau yn y dalgylch, mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu rhaglen fuddsoddi cyfalaf o'r enw 'Rhoglen Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain'. Fel rhan o'r rhaglen hon mae £3.6miliwn wedi'i glustnodi ar gyfer Dalgylch Y Gader, swm sydd wedi'i gymeradwyo mewn egwyddor. Bydd angen cyflwyno achosion busnes cynhwysfawr i ddenu'r arian. Mae angen ystyriaeth fanwl i'r defnydd gorau o'r buddsoddiad ac fel y trafodwyd yn adroddiad Cabinet Rhagfyr 2013, gan fod y dalgylch cyfan yn cael ei drafod, bydd unrhyw anghenion ariannol ychwanegol yn cael eu cynnwys fel rhan o adolygiad y cynllun rheoli asedau.

2. CYFNOD YMGYNGHORI STATUDOL

- 2.1 Yn unol â gofynion statudol y Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013) a Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013, cynhaliwyd cyfnod o ymgynghori statudol ar y cynnig gydag ymgynghorai perthnasol rhwng 10 Hydref ac 1 o'r gloch y prynhawn ar 24 Tachwedd 2014.
- 2.2 Paratowyd dogfen ymgynghorol statudol, yn unol â gofynion ac arweiniad y Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013) a dosbarthwyd y ddogfen i'r ymgynghorai perthnasol. Mae'r ddogfen a'r holl ddogfennau cefndir i'w gweld ar wefan y Cyngor www.gwynedd.gov.uk/trefniadaethysgolion.
- 2.3 Derbyniwyd 82 o ymatebion i'r ymgynghoriad statudol gan gynnwys ymatebion gan ddisgyblion, staff, llywodraethwyr a rhieni unigol, yn ogystal â nifer o gyrrff.
- 2.4 Ym mis Tachwedd 2014 cynhaliwyd dau ddiwrnod agored yng Nghanolfan Hamdden Glan Wnion, Dolgellau. Roedd arddangosfa o'r wybodaeth yn y ddogfen ymgynghorol a swyddogion o adrannau perthnasol (e.e. addysg, eiddo, personél ac ati) ar gael i egluro ac ymateb ymholiadau. Roedd hefyd cyfle i gael copi o unrhyw ddogfennaeth ac i gyflwyno sylwadau ysgrifenedig. Mynychodd dros 100 o bobl y dyddiau agored.
- 2.5 Crëwyd dogfen ymgynghorol a holiadur i blant cynradd a phlant uwchradd. Trefnwyd bod hwylusydd arbenigol yn ymweld â'r holl ysgolion er mwyn cynnal sesiynau gyda'r disgyblion i ganfod eu barn.
- 2.6 Derbyniwyd ymateb gan Estyn yn ystod y cyfnod ymgynghorol oedd yn nodi bod y cynnig yn "debygol o gynnal ac o bosibl gwella safonau presennol y ddarpariaeth addysgol" yn y dalgylch. Derbyniwyd hefyd ymateb gan Grŵp Llandrillo Menai oedd yn nodi bod y cynnig yn "synhwyrol ac yn gynaliadwy" ac yn rhoi cefnogaeth swyddogol i'r datblygiad. Mae'r Cyngor yn falch o'r gefnogaeth gan y sefydliadau addysgol hyn.
- 2.7 Ar 13 Ionawr 2015 cyflwynwyd adroddiad i'r Cabinet yn cynnwys yr holl sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghorol. Yn y cyfarfod, penderfynwyd:
- i. *Cymeradwyo'r cynnig i gau Ysgol Y Gader, Ysgol Gynradd Dolgellau, Ysgol Brithdir, Ysgol Machreth (Llanfachreth), Ysgol Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Ysgol Dinas Mawddwy, Ysgol Llanelltyd, Ysgol Friog, Ysgol Clogau (Bontddu) ac Ysgol Ganllwyd ar 31 Awst 2017 a sefydlu Ysgol Dalgylch Dilynol 3-16*

cymunedol cyfrwng Cymraeg ar safleoedd ysgolion presennol Ysgol Y Gader, Ysgol Gynradd Dolgellau, Ysgol Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Ysgol Dinas Mawddwy, Ysgol Llanelltyd ac Ysgol Friog, ar 1 Medi 2017.

- ii. *Cymeradwyo cyhoeddi rhybuddion statudol ar y cynnig yn (i) uchod yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013.*
- iii. *Yn dilyn ystyried sylwadau'r ymgynghoriad yn gysylltiedig â phwysigrwydd penodi pennaeth a'r angen iddynt gael eu penodi o flaen amser, cymeradwyo cyllido pennaeth yr ysgol ddilynol ddalgylchol o arbedion y cynllun am o leiaf blwyddyn cyn agor yr ysgol ym Medi 2017.*

3. CYFNOD GWRTHWYNEBU

3.1 Yn unol â Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 ac arweiniad y Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013) cyhoeddwyd rhybuddion statudol ar 25 Chwefror 2015 a chynhaliwyd cyfnod gwrthwynebu statudol ar y cynnig gydag ymgynghorai perthnasol rhwng 25 Chwefror a 25 Mawrth 2015.

3.2 Cyhoeddwyd y rhybuddion statudol ar ddiwrnod ysgol 25 Chwefror 2015 a'u gosod ar giatiau'r 10 ysgol ac ar wefan y Cyngor www.gwynedd.gov.uk/trefniadaethysgolion. Dosbarthwyd copiâu electroneg a chaled o'r rhybuddion yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion. Gwnaethpwyd yn glir yn y rhybuddion bod modd i unrhyw un wrthwynebu a sut yr oedd modd gwneud hynny.

3.3 Cyhoeddwyd pump rhybudd statudol:

3.3.1 CAU YSGOL Y GADER, Dolgellau, LL40 1HY; YSGOL GYNRADD DOLGELLAU (Ysgol Wirfoddol a Reolir, Eglwys yng Nghymru), Dolgellau, LL40 2YW; YSGOL DINAS MAWDDWY, Machynlleth, SY20 9LN; YSGOL LLANELLYD, Dolgellau, LL40 2TA; YSGOL IEUAN GWYNEDD, Rhydymain, Dolgellau, LL40 2AS; YSGOL FRIOG, Fairbourne, LL38 2RQ; ar 31 Awst 2017.

SEFYDLU Ysgol Ddilynol Dalgylchol 3-16 newydd ("yr ysgol 3-16") ar 1 Medi 2017. Bydd yr Ysgol 3-16 ar chwech safle, safleoedd presennol ysgolion Uwchradd Y Gader, Dolgellau, LL40 1HY, Cynradd Dolgellau, Dolgellau, LL40 2YW, Ieuan Gwynedd, Rhydymain, Dolgellau, LL40 2AS, Dinas Mawddwy, Machynlleth, SY20 9LN, Llanelltyd, Dolgellau, LL40 2TA a Friog, Fairbourne, Dolgellau, LL38 2RQ.

3.3.2 CAU YSGOL MACHRETH ar 31 Awst 2017.

3.3.3 CAU YSGOL BRITHDIR ar 31 Awst 2017.

3.3.4 CAU YSGOL Y CLOGAU ar 31 Awst 2017.

3.3.5 CAU YSGOL GANLLWYD ar 31 Awst 2017.

3.4 Bydd yr Ysgol Ddilynol Dalgylchol newydd yn Ysgol Gymuned Cyfrwng Cymraeg i enethod a bechgyn 3 i 16 oed ar safleoedd presennol ysgolion y Gader, Cynradd Dolgellau, Dinas Mawddwy, Llanelltyd, Friog a Ieuan Gwynedd (yn Rhydymain).

- 3.5 Yn dilyn y cyfnod gwrthwynebu, mae gofyn i'r Cabinet ystyried adroddiad ffurfiol o'r gwrthwynebiadau a'r ymateb iddynt cyn gwneud penderfyniad terfynol i weithredu'r cynnig ai peidio.

4 GWRTHWYNEBIADAU A DDERBYNIWYD YN YSTOD Y CYFNOD GWRTHWYNEBU

- 4.1 Pwrpas rhan hwn yr adroddiad yw cyflwyno crynodeb o'r gwrthwynebiadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu ynghyd ag ymateb y Cyngor. Dadansoddwyd yr holl wrthwynebiadau gan nodi ymateb y Cyngor. Ceir y wybodaeth lawn yn Atodiad 1 yr adroddiad hwn.

- 4.1.1 Derbyniwyd cyfanswm o 53 o wrthwynebiadau ysgrifenedig un ai ar bapur neu trwy gyfrwng e-bost. Derbyniwyd yn ogystal ddeiseb electronig ag arni 179 llofnod gan unigolion yn cytuno â'r datganiad canlynol:

“Rydym ni, y rhai sydd wedi arwyddo isod, yn galw ar y Gweinidog Addysg a Sgiliau yng Nghymru a Phennaeth Addysg Gwynedd i achub Ysgol y Clogau, Bontddu, Gwynedd rhag cael ei chau.”

- 4.1.2 Yn dilyn derbyn y gwrthwynebiadau, aethpwyd ati wedyn i'w dadansoddi a'u didoli o dan y penawdau isod:

- Addysg
- Y Gymuned
- Materion Staffio
- Yr Iaith Gymraeg
- Cludiant a Theithio
- Materion Safle ac Adeiladwaith
- Llywodraethu a Mynediad
- Y Broses Statudol
- Cyllid
- Ystadegau
- Opsiynau Amgen
- Cyffredinol

- 4.1.3 Ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i statws cymunedol arfaethedig yr Ysgol Ddilynol Ddalgyrchol.

- 4.1.4 Nid oes bwriad fel rhan o'r cynnig hwn i ychwanegu na dileu dosbarthiadau meithrin, ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau am yr agwedd honno ac felly ni chyfeirir at y mater yn yr adroddiad hwn.

- 4.1.5 Fel rhan o'r cynnig hwn, nid oes newid i'r trefniadau presennol yn narpariaeth Tŷ Aran a Thŷ Meirion. Mae dyfodol Tŷ Aran a Thŷ Meirion wedi cael ei ystyried fel rhan o brosiect arall sydd yn delio gyda dyfodol darpariaeth addysg AAA ym Meirionnydd a Dwyfor. Fe fydd Tŷ Aran yn ail-leoli i ysgol Meirion-Dwyfor newydd ym Mhenrhyndeudraeth ym mis Medi 2016 a bydd Uned Tŷ Meirion yn parhau ar safle Ysgol y Gader.

4.2 ADDYSG

- 4.2.1 Roedd rhai o'r gwrthwynebiadau yn amheus o'r deilliannau y disgwylir eu gweld yn sgîl gweithredu ar y cynnig hwn, yn enwedig deilliannau addysgol. Nodwyd bod yna elfen o risg gan nad oes enghraifft o'r math hwn o sefydliad addysgol i'w weld o fewn y Sir. Nododd rhai

ymatebwyr y dylid symud ymlaen gydag addysg yn y dalgylch ond nid drwy gymryd risg, gan ystyried nad yw'r model ysgol ddilynol ddalgylchol wedi'i brofi eto.

- 4.2.2 Gwella ansawdd addysg a phrofiadau plant yw un o brif amcanion strategaeth ad-drefnu ysgolion y Sir. Roedd gwella ansawdd addysg a ffactorau fel maint dosbarthiadau, arweinyddiaeth a rheolaeth, niferoedd disgyblion, ansawdd ac addasrwydd adeiladau sydd i gyd yn effeithio ar brofiadau disgyblion yn ffactorau a ystyriwyd wrth gyflwyno'r cynnig hwn.
- 4.2.3 Gallai'r math hwn o gynnig ddarparu cyfle i wella safonau addysg ar draws y dalgylch. Gallai sefydlu un ysgol ddarparu'r hyblygrwydd ar draws yr holl oeddrannau sydd yn angenrheidiol i sefydlu ymarfer safonol o rannu adnoddau, staff a chyfarpar. Mae rhesymau pam nad yw hyn eisoes yn digwydd i'r fath raddfa, megis bod angen i nifer o benaethiaid a chyrrff llywodraethu gytuno cyn y gall unrhyw rannu ddigwydd.
- 4.2.4 Dylai'r model ysgol ddilynol ddarparu cyd-destun mwy effeithiol i reolwyr reoli adnoddau ac i gynllunio addysg yn y sefydliad. Gallai ysgol ddilynol ddarparu cyfleoedd ychwanegol i gynnal ethos a gwerthoedd cyffredinol ar draws yr ysgol a dylai'r rhain ddarparu cyd-destun mwy effeithiol ar gyfer gwella ansawdd yr addysgu a'r dysgu.
- 4.2.5 Mae'n wir bod y model hwn yn un arloesol ond ni ddylai hynny fod yn rheswm dros beidio â chymryd y cyfle i sefydlu trefn addysgol gadarn i'r dyfodol. Mae'r model ysgol ddilynol wedi'i sefydlu mewn 4 ysgol yng Nghymru ac mae ffederasiwn yn y De sydd yn cynnwys un ysgol uwchradd a phedair ysgol gynradd. Mae'r Cyngor wedi cynnal ymchwil a thrafodaethau gyda rheolwyr y sefydliadau hyn ac wedi addasu'r model i gwrdd â gofynion penodol dalgylch Y Gader. Mae rhinweddau a risgiau'r model wedi cael eu hystyried yn llawn wrth werthuso'r modelau, ac ystyrir mai'r ysgol ddilynol ddalgylchol yw'r ffordd orau ymlaen.
- 4.2.6 Nodwyd gan nifer o wrthwynebwyr bod ansawdd addysg mewn ysgolion gwledig cynradd bychain, yn benodol Ysgol Clogau ac Ysgol Brithdir, yn llawer gwell nag ysgolion mwy o ran maint oherwydd y natur agos-at a theuluol, a'r gofal bugeiliol a'r profiadau addysgol cymunedol ac allgyrsiol a ddarperir yn yr ysgolion hynny. Nodwyd fod Ysgol Brithdir yn well nag unrhyw ysgol arall bron o ran nifer y plant sy'n mynychu, maint y dosbarthiadau, cost ariannol y disgybl a'r cyrhaeddiad academaidd. Cafwyd nifer fawr o ymatebwyr oedd yn gwrthwynebu cau Ysgol Brithdir yn cyfeirio at y ffaith fod yr ysgol yn darparu addysg ragorol ac wedi'i nodi yn ddiweddar yn ysgol categori gwyrdd. Derbyniwyd gwrthwynebiadau oedd yn cyfeirio at y ffaith fod yr elfen allgyrsiol yn y Brithdir yn allweddol ac yn rhan bwysig o ddatblygiad y disgyblion eu hunain ond hefyd yn gyfraniad pwysig i'r gymuned.
- 4.2.7 Nodwyd yn ogystal mai Ysgol Clogau oedd un o ddim ond dwy ysgol gynradd yn yr ardal i gael Gradd 1 mewn 5 o'r 7 maes yn yr adroddiad Estyn diwethaf. Cafwyd nifer fawr o ymatebwyr oedd yn gwrthwynebu cau Ysgol Clogau ac yn pwysleisio'r ffaith fod yr ysgol wedi darparu addysg o ansawdd uchaf ers degawdau ac yn gofyn pam fod yn rhaid newid.
- 4.2.8 Bwriad y cynnig hwn yw darparu cyfleoedd i ddisgyblion y dalgylch yn yr holl ystod oedran (3-16). Bydd yn cymedroli maint ac amrediad oedran dosbarthiadau i ran fwyaf y safleoedd cynradd, yn cynnig manteision cymdeithasol ac addysgol o ran bod disgyblion yn cael dysgu a chwarae ochr yn ochr â'u cyfoedion. Y bwriad yma yw creu safleoedd gwledig a threfol o faint cynaliadwy i'r dyfodol o ystyried bod niferoedd plant yn y dalgylch yn lleihau. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i barhau gydag addysg wledig yn y dalgylch, trwy barhau â safleoedd Dinas Mawddwy, Llanelltyd, Rhydymain a Friog. O ran maint y safleoedd, argymhellir creu capasiti o 75 yn Llanelltyd (lle cynigir lle i ddisgyblion Ysgol Clogau) a chapasiti o 70 yn

Rhydymain (Ile cynigir lle i ddisgyblion Ysgol Brithdir). Y gobaith wrth reswm ydy y bydd ethos ac awyrgylch gartrefol yr ysgolion gwledig yn parhau ac yn ffynnu yn holl safleoedd yr ysgol ddalgyloch newydd. Mae cryn waith ymchwil wedi'i wneud i ddarganfod beth sydd angen ei wario yn y safleoedd y bwriedir buddsoddi ynddynt.

- 4.2.9 O ran maint dosbarthiadau, mae pob dosbarth yn Ysgol Clogau ac Ysgol Brithdir yn cynnwys amrediad oedran 4 blwyddyn (3-7 oed a 7-11 oed). Rhagwelir bydd llai o amrediad oedran yn safle Llanelltyd a Rhydymain gyda 3 blwyddyn mewn un dosbarth ar y mwyaf. Rhagwelir dosbarthiadau o faint mwy addas yn safleoedd Llanelltyd a Rhydymain gyda disgyblion yn gallu dysgu ochr yn ochr â'u cyfoedion. Mae'r Cyngor yn falch o glywed rhieni yn canmol yr addysg a ddarperir yn Ysgol Brithdir ac yn Ysgol Clogau, bod trigolion lleol yn nodi bod gofal gwyb o'r disgyblion a bod yr ysgol yn un hapus a theuluol.
- 4.2.10 Derbyniwyd nifer o wrthwynebiadau oedd yn cyfeirio at y ffaith nad yw'r gwariant ar safle Rhydymain yn creu awyrgylch dysgu o ansawdd uchel ac mai gwariant israddol sydd i weld yn cael ei wneud yn Rhydymain o'i gymharu â'r safleoedd eraill yn Llanelltyd a Chynradd Dolgellau.
- 4.2.11 Yn ystod trafodaethau ad-drefnu ysgolion mae dymuniad cryf wedi'i fynegi gan drigolion y dalgyloch i barhau ag addysg wledig. Yn sgil hyn mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gadw addysg wledig yn opsiwn a gwneud hyn trwy gynnwys safle Rhydymain yn rhan o'r model a ffefrir. Golyga hyn bod opsiwn addysg wledig yn nwyrain y dalgyloch. Bydd cynladwyedd safle Rhydymain yn fwy hyfyw yn dilyn y buddsoddiad i'w ymestyn. Os oes dyhead yn lleol i gadw addysg wledig, y gobaith yw y bydd rhieni yn cefnogi safle addysgol Rhydymain. Drwy ddod â phlant yr ardaloedd lleol (Machreth, Brithdir a Rhydymain) at ei gilydd mewn un safle, y gobaith yw bydd y safle yn Rhydymain yn un ffyniannus.
- 4.2.12 Ni fydd newid i'r ffigwr buddsoddiad sydd wedi'i glustnodi ar gyfer uwchraddio safle Rhydymain, sef £620,000. Eisoes mae ymgynghoriad wedi bod gyda llywodraethwyr ac aelodau staff Ysgol Ieuan Gwynedd i geisio cyfarch dyheadau lleol. Bydd unrhyw waith uwchraddio yn cyrraedd disgwyliadau'r 21^{ain} ganrif.
- 4.2.13 Nodwyd gan un gwrthwynebydd nad oes rheswm pam na ddylai staff o safleoedd gyfarfod i drafod a rhannu arfer dda. Yn wir dywed nad yw hyn yn newydd a gallai ddigwydd mewn modd anffurfiol yn hytrach na ffurfiol. Nodwyd bod staff a phenaethiaid eisoes yn cyfarfod yn rheolaidd e.e. yn y prosiect 'Ysgol i Ysgol'.
- 4.2.14 Mae'r Cyngor yn cydnabod bod rhai trefniadau cydweithio gwirfoddol yn bodoli yn y dalgyloch eisoes. Gan fod yr ysgolion yn sefydliadau addysgol ar wahân ar hyn o bryd, gyda chyrrff llywodraethol unigol, nid yw'n rhwydd sicrhau cysondeb llwyr ar draws yr ysgolion i gyd. Gall, er enghraifft, un corff penderfynu beidio â chydweithio ar unrhyw adeg. Er bod yr un cwricwlwm yn cael ei ddilyn ar hyn o bryd, gall y cynnig newydd sicrhau bod yr un themâu yn cael eu haddysgu ar yr un adeg fel bod cydweithio yn ystod tymor penodol yn bosib. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod yr ysgolion presennol yn gweithio o fewn yr un gweithdrefnau ond wrth sefydlu un ysgol o dan un drefn reolaethol (un corff llywodraethu, un pennaeth ac un tîm rheoli) bydd yn cysoni'r profiadau ymhellach.

4.3 Y GYMUNED

4.3.1 Derbyniwyd gwrthwynebiadau gan drigolion y pentrefi gwledig yn y dalgylch, yn enwedig y Brithdir a'r Bontddu oedd yn teimlo fod dirwyn yr ysgol i ben yn y pentref yn golygu rhoi diwedd ar y gymuned.

4.3.2 Diben ysgol mewn unrhyw bentref yw darparu addysg o'r radd flaenaf i'r disgyblion. Er hynny, cydnabyddir bod ysgol yn gallu bod yn rhan annatod o'r gymuned gyfagos a bod gan drigolion deimladau cryfion ynghylch cynnal yr ysgol leol. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod wynebu newid o unrhyw fath yn gallu achosi ansefydlogrwydd. Os bydd y Cabinet yn penderfynu bwrw 'mlaen â'r cynnig, yna fe wneir pob ymdrech i geisio lliniaru'r newid a chyfathrebu gwybodaeth yn amserol i bob un o'r rhan-ddeiliaid sydd yn cael eu heffeithio gan y cynnig.

4.3.3 Bydd cyswllt cymunedol yn un o'r ystyriaethau wrth sefydlu'r ysgol newydd arfaethedig. Mae'r Cyngor yn cydnabod bod cau safleoedd addysgol mewn pentref yn gallu cael effaith negyddol ar y cymunedau ond bod mesurau lliniaru yn gallu lleihau'r effaith negyddol. Mae'r adroddiad Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned yn awgrymu'r mesurau lliniaru canlynol:

- *“Er mwyn creu ysbryd cynhwysol a pherchnogaeth, dylid sicrhau ar gychwyn a thrwy gydol y broses drosiannol fod Llywodraethwyr pob ysgol yn rhan annatod o'r datblygiadau a'r penderfyniadau gyda gwybodaeth reolaidd yn cael ei raeadru i rieni,*
- *Ymgynghori'n briodol gyda'r pentrefi a'r cymunedau lleol o ran cytuno ar ddefnydd pwrpasol o'r holl adeiladau i'r dyfodol*
- *Dylid rhaglennu i sicrhau fod cyfran o weithgareddau cymdeithasol yr ysgolion newydd (cyngerdd, noson goffi, ayyb) yn cael eu cynnal yn y pentrefi lle mae ysgolion yn cau, yn ogystal â'r pentrefi lle bydd presenoldeb safle ysgol yn parhau*
- *Dylai'r Cyngor sicrhau fod cynlluniau cludiant ysgol yn bwrpasol”*

Pe bai'r model yn cael ei weithredu, gall y Cyngor roi ystyriaeth briodol i'r mesurau lliniaru nodwyd yma.

4.3.4 Mae ystyriaeth eto wedi bod i effaith cymunedol parthed y cynnig arfaethedig, yn dilyn derbyn y gwrthwynebiadau. Ystyrir fod canfyddiadau yr asesiadau yn parhau yn gyfredol ac yn berthnasol i'r argymhelliad.

4.4 MATERION STAFFIO

4.4.1 Roedd rhai o'r gwrthwynebiadau yn cyfeirio at staff ymroddgar, proffesiynol a gweithgar yn ysgolion y dalgylch a'u bod yn ystod y cyfnod diwethaf wedi byw tan gwmwl y bygythiad bod eu hysgol yn cau. Nododd rhai gwrthwynebwyr fod ansicrwydd ynghylch swyddi ar ôl Medi 2017 wedi arwain at gyfnod o ansefydlogrwydd ac nad oedd aelodau staff wedi cael gwybodaeth am beth fyddai'r drefn o ran recriwtio.

4.4.2 Mae'r Cyngor yn cydnabod fod y cyfnod yma yn un o ansicrwydd a all arwain at straen. Pe bai'r penderfyniad terfynol i weithredu'r cynnig yn cael ei wneud, bydd ymgynghorwyr Gwasanaeth Adnoddau Dynol y Cyngor ar gael i roi cymorth trwy gydol y broses. Bydd cyfathrebu clir ac agored gyda staff yn rhan greiddiol mewn gweithredu unrhyw gynig.

4.4.3 Mae'r Cyngor wedi bod yn glir o gychwyn y broses bod y cynnig yn cynnwys cau pob ysgol. Byddai penderfynu ar nifer a mathau y swyddi yn yr ysgol newydd yn fater i'r corff

llywodraethol cysgodol a'r pennaeth. Hyd nes y sefydlir corff llywodraethol cysgodol ni ellir penodi Pennaeth newydd na chreu strwythur staffio newydd. Bydd yna broses penodi staff ar gyfer yr ysgol newydd.

- 4.4.4 Derbyniwyd rhai gwrthwynebiadau parthed sefyllfa arweinyddiaeth yn nalgylch y Gader. Yn ychwanegol, crybwyllwyd heriau arweinyddiaeth sydd wedi codi yn yr ysgol uwchradd yn ddiweddar a chwestiynwyd pam bod y newidiadau i'w gweld yn effeithio ar y sector cynradd yn fwy nag ar y sector uwchradd.
- 4.4.5 Mae Ysgol Y Gader yn derbyn cefnogaeth a chynhaliaeth ychwanegol er mwyn datblygu ymhellach yr arweinyddiaeth a'r rheolaeth sydd eisoes ar waith ac yn cael ei mesur wrth fonitro safonau cyflawniad y disgyblion. Yn 2014, mae tystiolaeth gadarn fod y cydweithrediad rhwng staff, llywodraethwyr a swyddogion wedi dwyn ffrwyth gyda'r canlyniadau a'r cymarebau lleol a chenedlaethol ar gael i rieni. Ar hyn o bryd mae Pennaeth Strategol yn cydweithio gyda Phennaeth Mewn Gofal dros dro a dau Bennaeth Cynorthwyl yn ymateb i gynllun gwella penodol sydd wedi'i lunio ar y cyd gyda swyddogion GWE ac sy'n cael ei fonitro'n rheolaidd gan is-banel o'r corff llywodraethol.
- 4.4.6 Nodwyd pryderon gan rai gwrthwynebwyr a fyddai modd penodi pennaeth o galibr uchel o ystyried y problemau recriwtio penaethiaid sydd yn y dalgylch. Crybwyllwyd gan rai y pryder na fyddai'r pennaeth yn dod o gefndir addysgol.
- 4.4.7 Erbyn Medi 2015, fe fydd nifer o ysgolion y dalgylch yn ddi-bennaeth neu'n dibynnu ar bennaeth dros dro. Mae'r sefyllfa bellach yn gwbl anghynladwy ac angen datrysiad cyflym neu fe fydd y sefyllfa yn cael effaith bellgyrhaeddol ar addysg y disgyblion yn y sector cynradd a'r sector uwchradd yn yr ardal.
- 4.4.8 Bydd penodi'r unigolyn priodol i'r swydd Pennaeth ar gyfer yr ysgol ddilynol ddalgylchol yn allweddol. Bydd angen rhywun sy'n meddu ar weledigaeth bendant, presenoldeb wrth ymwneud â rhieni a rhan-ddeiliaid allweddol eraill a'r gallu i ennill parch, cydweithio a hygredded ymhlith staff a disgyblion pob safle'r ysgol. Fodd bynnag, credir yn ogystal y bydd penodi aelodau staff brwdfrydig, profiadol a phroffesiynol ar y 6 safle yn hynod o bwysig ac yn greiddiol i lwyddiant yr ysgol newydd.
- 4.4.9 O ran pwysau gwaith ar y Pennaeth, fe fydd angen sicrhau bod y strwythur staffio a ddatblygir yn hwyluso'r gwaith o ddydd i ddydd a'r baich gwaith wedi'i rannu rhwng yr uwch dîm rheoli er mwyn sicrhau bod yr ysgol yn cael ei rhedeg yn y modd mwyaf effeithiol er budd y disgyblion. Y corff llywodraethu cysgodol fydd yn gyfrifol am benodi'r Pennaeth ond rhagwelir bydd y pennaeth o gefndir addysgol, un ai o'r sector uwchradd neu'r cynradd.
- 4.4.10 Ar sail gwersi a ddysgwyd mewn siroedd eraill mae'r Cabinet wedi ymrwymo i gyllido'r pennaeth am o leiaf blwyddyn cyn i'r ysgol ddilynol ddalgylchol arfaethedig agor. Gan ystyried sefyllfa argyfyngus arweinyddiaeth yn y dalgylch, pe bai'r Cabinet yn penderfynu o blaid y cynnig, argymhellir sefydlu corff llywodraethu cysgodol cyn gynted â phosibl. Bydd hyn yn galluogi amser paratoi fel bod penodiadau a strwythur staffio yn gallu cael eu creu ynghyd â sicrhau amser digonol i greu polisiau a threfniadau cadarn cyn i'r ysgol agor.

4.5 YR IAITH GYMRAEG

- 4.5.1 Roedd rhai gwrthwynebwyr yn teimlo'n gryf na ddylid pennu statws Ysgol Gymraeg i'r Ysgol Ddilynol Ddalgylchol newydd. Nodwyd fod y ffaith bod Ysgol Gader yn ysgol gyfun

gymunedol naturiol ddwyieithog yn gwneud yr ysgol yn fwy atyniadol a derbyniol i ddenu teuluoedd o fewn rhai ardaloedd yn y dalgylch a thu allan i'r dalgylch e.e. trigolion ardal Abermaw.

- 4.5.2 Mae statws ieithyddol angen ei bennu wrth greu ysgol newydd yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013) a dogfen arweiniol y Llywodraeth, "Diffinio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Gymraeg" (023/2007).
- 4.5.3 Mater technegol yw'r statws yng Ngwynedd gan fod cynllun strategol y Gymraeg mewn addysg yn berthnasol i holl ysgolion y Sir, sydd yn golygu bod yr un disgwyladau ieithyddol ar bob ysgol. Amcan y polisi yw:
"Nod y Polisi iaith yw sicrhau bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg. Yr un yw'r disgwylad ar gyfer pob un o'r Ysgolion ... Er mai nod cyffredinol y Polisi yw dwyieithrwydd, fe bwysir y fantol o blaid y Gymraeg."
- 4.5.4 Wrth edrych ar y cynnig yn ei gyfanrwydd a chan ystyried bod yr ysgolion cynradd i gyd yn ysgolion Cymraeg, byddai rhoi statws dwyieithog ar y sector cynradd yn cael effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg. Yn unol â'r rhagamcanion ym Medi 2017 mae mwy o ddisgyblion cynradd nac uwchradd. Yn ymarferol ni fydd newid o ddydd i ddydd yn iaith yr addysg gaiff ei darparu i'r disgyblion uwchradd gan y bydd angen darparu addysg trwy'r cyfrwng sy'n ymateb i drawstoriad demograffig y dalgylch.
- 4.5.5 Un o heriau sefydlu'r ysgol ddilynol ddalgylchol fyddai sefydlu strwythur ieithyddol cywir, ar draws y sectorau oedran. Bydd ymateb i'r her a gweithrediad Polisi iaith yr ysgol yng ngofal y Pennaeth a'r Corff Llywodraethu, gyda chymorth gan yr Awdurdod.
- 4.5.6 Nodwyd ymhlith y gwrthwynebiadau mai ysgolion gwledig y dalgylch sydd yn cynnal yr iaith Gymraeg e.e. mae 93% o ddisgyblion Brithdir yn rhugl yn y Gymraeg ac y byddai'n drueni gwanhau'r iaith wrth gau ysgolion lle mae'r iaith yn gadarn. Nodwyd yn ogystal fod plant di-Gymraeg yn symud i mewn i Ysgol y Clogau ac o fewn dim, eu bod yn gallu deall a siarad Cymraeg.
- 4.5.7 Yng nghyd-destun Dalgylch Y Gader, comisiynwyd Asesiad Ieithyddol Annibynnol i asesu'r modelau posibl. Roedd yr asesiad yma yn nodi'r anghysondeb o fewn y dalgylch o ran yr iaith Gymraeg, ond hefyd yn gweld cyfle wrth symud ymlaen gyda'r model a ffefrir trwy greu ysgol 3-16 cyfrwng Cymraeg:
"Model 8: Dyfarniad o effaith cadarnhaol sy'n cynnig cyfle i sicrhau cysondeb ar draws y dalgylch cyfan. Tra nad oes modd gosod pob model mewn trefn sgorio effaith ar iaith, casglwn fod y model hwn yn cynnig manteision arbennig o ran cynllunio darparu addysg statudol fydd yn gyson ac yn deillio o un weledigaeth gyflawn yn hytrach na chyfeiriad amrywiol nifer o sefydliadau fydd, yn anorfod, a safbwynt amrywiol o ran dyhead i gyflawni polisi iaith addysg y sir a chreu dinasyddion ifanc hyfedr ddwyieithog. Mewn dalgylch lle mae'r Gymraeg yn wynebu sawl her sylfaenol, efallai'n wir mai cynllunio'r ddarpariaeth ar sail un weledigaeth sefydliadol yw'r ffordd orau i geisio cyflawni'r polisi iaith, gan ddefnyddio'r adnoddau staffio a dysgu mwy fyddai gan un sefydliad i'r defnydd gorau ar draws gwahanol safleoedd y dalgylch."
- 4.5.8 Mae ystyriaeth eto wedi bod i iaith parthed y cynnig arfaethedig, yn dilyn derbyn y gwrthwynebiadau. Ystyrir fod canfyddiadau yr asesiad yn parhau yn gyfredol ac yn berthnasol i'r argymhelliad.

4.6 CLUDIANT A THEITHIO

- 4.6.1 Crybwyllwyd gan rai gwrthwynebwyr bod y cynnig yn golygu mwy o ddisgyblion yn teithio'n bellach i'r ysgol, costau cludiant uwch ac effaith negyddol ar ôl-troed carbon y Cyngor.
- 4.6.2 Mae'r Cyngor yn cydnabod bydd mwy o ddisgyblion yn teithio'n bellach i'w safle addysgol, ond ni fydd unrhyw ddisgybl yn teithio tu hwnt i'r polisi Sirol/Cenedlaethol. Wrth gyfeirio at ôl-troed carbon a chostau cludiant, mae angen ystyried bydd 4 safle addysgol yn cael eu cau. Golyga hyn arbedion refeniw net o £255,625 (ar ôl tynnu costau cludiant), a bydd rhai o'r safleoedd a fydd yn parhau yn cael eu huwchraddio i fod yn llesol i'r amgylchedd. Golyga hyn drefn fwy effeithiol o gymharu â'r drefn bresennol.
- 4.6.3 Nododd rhai bod cynllunio i gael plant 3 oed yn cyd-deithio gyda disgyblion 16 oed yn anaddas ac y byddai teithio o safle i safle yn ddyddiol yn annerbyniol ac yn wastraff amser.
- 4.6.4 Nid yw'n fwriad i ddisgyblion deithio o un safle i'r llall yn ddyddiol ond yn achlysurol, gwelir bod manteision addysgol i wneud y defnydd gorau o adnoddau ar safleoedd eraill e.e. disgyblion hynaf y sector cynradd yn mynychu gwersi gwyddoniaeth yn labordai safle uwchradd y Gader. Nid oes bwriad i ddisgyblion 3 ac 16 oed gyd-deithio i'r ysgol.
- 4.6.5 O ran pellter y safle, bydd cludiant di-dal yn cael ei gynnig yn unol â pholisi cludiant Adran Addysg Cyngor Gwynedd.
- 4.6.6 Nododd nifer o wrthwynebwyr mai Ysgol Brithdir yw'r safle mwyaf canolog, mae'n hwylus i rieni gan fod nifer yn cludo'u plant yno yn barod. Amlygwyd bod niferoedd uchel o blant yn Ysgol Brithdir a dim llefydd gweigion sydd yn cynnig ei hun fel y safle fwyaf hyfyw i'r dyfodol. Fe wnaeth rhai ymatebwyr grybwyll bod meithrinfa gerllaw yn y Brithdir sydd yn hwyluso trefniadau i rieni a bod pellter teithio i Rydymain yn mynd i fod yn rhwstr mawr. Bydd nifer uwch o ddisgyblion angen teithio i'r ysgol a nodwyd gan rai ymatebwyr na fyddai rhieni'n cludo'u plant o Ddolgellau i Rydymain o ystyried y pellter. Gall hyn effeithio ar hyfywedd safle Rhydymain i'r dyfodol ym marn rhai o'r ymatebwyr. Ategwyd gan nifer mai safle Brithdir fyddai'r un hyfyw i'r dyfodol, a rhoddwyd nifer o geisiadau i ddatblygiad safle Brithdir gael ei ail-ystyried.
- 4.6.7 Mae'r Cyngor yn cydnabod bod rhinweddau da i safle Brithdir, yn wir, dyma rai o'r rhesymau pam penderfynwyd ei gynnwys fel safle yn yr ymgynghoriad blaenorol (2011). Nodir isod y rhesymau dros y penderfyniad i beidio â buddsoddi yn y Brithdir. Mae'r Cyngor yn cydnabod ac yn derbyn fod y penderfyniad hwn wedi bod yn siom i'r rhieni, staff, disgyblion a thrigolion y Brithdir oedd am weld y safle yn cael ei ddatblygu.

4.7 MATERION SAFLE AC ADEILADWAITH

- 4.7.1 Nododd sawl un o'r gwrthwynebwyr eu bod yn anhapus gyda'r ffaith fod y Cyngor wedi gwneud tro pedol ar y bwriad gwreiddiol i ddatblygu ac ymestyn safle Ysgol Brithdir. Fe wnaeth llawer o wrthwynebwyr gyfeirio at y ffaith eu bod yn siomedig ac yn flin gyda'r Cyngor o ran y prosesau oedd wedi'u dilyn. Roedd rhai yn teimlo eu bod wedi cael eu camarwain ynghylch materion fel addasrwydd y tir yn y Brithdir o ran ymestyn yr ysgol, y broses o gyflwyno cais cynllunio i Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri a'r cyfathrebu fu rhwng y Cyngor a rhieni, disgyblion ac aelodau staff Ysgol Brithdir.

4.7.2 Mae'r Cyngor yn cydnabod fod y broses parthed datblygu Ysgol Brithdir wedi bod yn un anodd. Y prif resymau dros beidio â pharhau â'r cynnig blaenorol i greu ysgol ardal aml-safle oedd:

- Y risg sylweddol o fethu â chael caniatâd cynllunio. Yn ystod y cyfnod dylunio aeth barn y swyddogion cynllunio yn llawer mwy negyddol nag yr oedd adeg yr ymgynghori ac roeddent yn mynd yn fwy pryderus wrth i amser fynd rhagddo. Roeddem wedi cyrraedd pwynt lle'r oedd y siawns o fod yn llwyddiannus yn fychan os nad yn amhosib. Dyma'r prif reswm felly, mater na all arian ei oresgyn.
- Yn ystod y cyfnod dylunio daeth gofynion y Llywodraeth yn fwy eglur. Er mwyn defnyddio arian grant roedd angen gwariant ychwanegol ar natur yr adeiladwaith er mwyn cyflawni gofynion amgylcheddol uchel iawn. Hefyd roedd angen 70m² yn ychwanegol nag a dybiwyd yn wreiddiol er mwyn cyrraedd y safonau disgwylidig i sicrhau arian grant.
- Yn ystod y dylunio roedd y Parc yn mynnu y byddai'n rhaid gostwng lefel yr adeilad newydd yn sylweddol (hyd at 3m) er mwyn peidio ag effeithio ar yr ysgol bresennol a mwynderau'r tŷ tu cefn yr ysgol. Eisoes mae safle'r ysgol bresennol fetr yn uwch na'r safle drws nesaf ac felly byddai angen cloddio 4 metr. Mae'r arolwg arbenigol yn dangos fod craig un fetr o dan y ddaear. Nid yw hyn ynddo'i hun yn golygu ei bod yn amhosib cyflawni'r datblygiad ond yn amlwg roedd yn ychwanegu at y gost. Byddai'r gwahaniaeth lefel hefyd yn golygu creu linc cymhleth a chostus rhwng yr hen adeilad a'r un newydd, gan gynnwys lifft ayb.

Oherwydd problemau technegol, cost cynyddol datblygu'r safle a rhwystrau cynllunio bu'n rhaid i'r Cyngor wneud y penderfyniad anodd ac ystyried opsiynau a safleoedd eraill.

4.7.3 Crybwyllwyd nifer o bryderon am gynladwyedd safle Rhydymain gan ystyried niferoedd isel y disgyblion presennol, niferoedd uchel y llefydd gweigion, pellter y safle gan ystyried ei leoliad ar gyrion dalgylch Y Gader a'r perygl na fydd disgyblion all-ddalgylch sy'n mynychu Brithdir ar hyn o bryd yn cael lle yn y safle nac ychwaith yn dewis mynychu'r safle yn y dyfodol. Nodwyd yn ogystal nad yw'r gwariant ar safle Rhydymain yn creu awyrgylch dysgu o ansawdd uchel ac mai gwariant israddol sydd i weld yn cael ei wneud yn Rhydymain o'i gymharu â'r safleoedd eraill.

4.7.4 Mae cynllunio llefydd mewn ysgolion yn anodd oherwydd bod dewis rhieni a theithio tu allan i dalgylch naturiol yn digwydd. Yn yr opsiwn ffafriedig arfaethedig mae digon o le yn safle Rhydymain i ddisgyblion presennol Brithdir, Ieuan Gwynedd a Machreth. Rhagwelir bydd safle Rhydymain yn gallu dal oddeutu 70 o ddisgyblion ac yn seiliedig ar ragamcanion Medi 2014 bydd 66 o blant yno, gan gynnwys disgyblion all-ddalgylch sydd eisoes yn mynychu un o'r tair ysgol. Mae cynllun i wneud buddsoddiad o £620,000 i ymestyn safle Rhydymain. Golyga hyn fuddsoddiad sylweddol er mwyn sicrhau darpariaeth addysg ar y safle.

4.8 LLYWODRAETHU A MYNEDIAD

4.8.1. Derbyniwyd nifer o sylwadau gan rieni oedd yn bryderus ynghylch mynediad i'r ysgol ddilynol ddalgylchol ac eisiau eglurder ynghylch pwy fyddai'n penderfynu i ba safle fyddai eu plant yn mynd.

- 4.8.2 Pe bai'r cynnig yn cael ei gadarnhau, un ysgol fyddai'n bodoli yn nalgylch Y Gader. Yr Awdurdod Addysg fyddai'n penderfynu mynediad i'r ysgol a chorff llywodraethol yr ysgol ddilynol fyddai'n rheoli mynediad i'r safleoedd penodol. Bydd angen i'r corff llywodraethu benderfynu ar ba sail y byddent yn rheoli mynediad ond bydd cymorth gan yr Adran Addysg. Mae'n debygol y byddai'r Awdurdod yn argymhell dilyn polisi mynediad y Sir.
- 4.8.3 O ran cyrff llywodraethu, cyfeiriwyd mewn rhai gwrthwynebiadau at y ffaith ei bod yn anodd cael llywodraethwyr ond mewn gwrthwynebiadau eraill, roedd canmoliaeth fawr i lywodraethwyr ysgolion oedd yn gefnogol iawn i waith ysgolion penodol.
- 4.8.4 Byddai creu un corff llywodraethol yn lleihau'r nifer o lywodraethwyr sydd eu hangen a bydd modd creu is-baneli o aelodau i edrych ar agweddau penodol (yn unol â'r gofyn a'r angen). Bydd angen i'r corff roi sylw i bob safle yn yr ysgol a bydd y gwaith hwn yn cael ei asesu fel rhan o arolygiadau Estyn yr Ysgol Ddilynol Ddalgylchol. Bydd posib cael cynrychiolaeth o lywodraethwyr o bob rhan y dalgylch. Bydd aelodau'r corff llywodraethol cysgodol yn cael eu dewis o blith aelodau'r cyrff llywodraethu cyfredol.

4.9 Y BROSES STATUDOL

- 4.9.1 Derbyniwyd ymatebion cryfion parthed y broses statudol o ran dilysrwydd y broses a'r camau a ddilynwyd. Roedd rhai o'r farn nad oedd parch wedi'i ddangos at ddisgyblion, rhieni a staff Ysgol Brithdir oherwydd bod y cynnig gwreiddiol wedi'i newid.
- 4.9.2 Mae'r Cyngor yn ymwybodol bod unrhyw gynnis i newid darpariaeth yn achosi pryder a bod cynnig i newid darpariaeth addysgol yn fater anodd a heriol. Dyna pam ei bod yn allweddol dilyn proses statudol, fel bod modd i drigolion gael y cyfle i roi eu sylwadau yn ystod cyfnod ymgynghori a chyflwyno gwrthwynebiadau yn ystod cyfnod gwrthwynebu os dymunir gwneud hynny.
- 4.9.3 Mae'r Cyngor wedi cwblhau'r prosesau statudol yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013) a'r Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013. Cyflwynwyd pob gohebiaeth a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori statudol at sylw'r Aelodau Cabinet. Dadansoddwyd eu cynnwys gan roi ymateb i'r pwyntiau a godwyd. Rhoddwyd sylw penodol i'r prif faterion yn nghorff yr adroddiad Cabinet a drafodwyd ar 13 Ionawr 2015. Mae'r holl wrthwynebiadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu yn cael eu cyflwyno i Aelodau'r Cabinet. Mae tabl dadansoddi'r gwrthwynebiadau yn Atodiad 1.
- 4.9.4 Mae'r Cyngor yn cydnabod fod yna rwystredigaeth ar lawr gwlad gan na chafodd cynnig blaenorol ei wireddu. Mae'n wir fod nifer o resymau o blaid datblygu safle'r Brithdir a phenderfynodd y Cyngor ei gynnwys fel rhan o'r cynnig gwreiddiol. Yn anffodus, darganfuwyd cyfyngiadau a phroblemau sylweddol a olygai gynnydd sylweddol yng nghost datblygu'r safle a phenderfynwyd peidio â pharhau â'r cynnig i sefydlu Ysgol Ardal Aml-safle yn y Brithdir a Dinas Mawddwy.

4.10 CYLLID

- 4.10.1 Nodwyd mewn rhai gwrthwynebiadau ei bod yn ymddangos mai ymarfer arbed arian yn unig ydy'r cynnig hwn a hynny ar draul darpariaeth addysgol effeithiol yn y dalgylch. Roedd rhai hefyd yn bryderus ynghylch y gwariant ar y broses o ad-drefnu addysg.

4.10.2 Mae'r Cyngor o'r farn bod yr arbedion disgwylidig o £255,625 yn sylweddol ond rhaid cofio mai un ystyriaeth yn unig yw ffactorau ariannol (gan gynnwys arbedion) wrth ad-drefnu ysgolion. Creda'r Cyngor bod y model arfaethedig yn cynnig gwell defnydd o adnoddau (staff ac offer, adeiladau ac ati), yn cynyddu effeithlonrwydd ac yn cynnig profiadau newydd a manteision i'r disgyblion. O ran cyllido'r broses trefniadaeth ysgolion, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i hynny fel bod modd sicrhau cyfundrefn addysgol gynaliadwy i'r dyfodol yn unol ag amcanion y strategaeth ad-drefnu.

4.10.3 Mae Cyngor Gwynedd wedi ymrwymo i ddiogelu addysg yn yr ardal trwy sicrhau darpariaeth gynaliadwy a sicrhau bod adnoddau yn cael eu dosbarthu'n decach. Y bwriad yw sicrhau bod unrhyw newid yn y ddarpariaeth addysg ar gyfer yr ardal yn ddigon gwydn i gwrdd â newidiadau posib yn niferoedd disgyblion yn y dyfodol. Mae'r lleihad yn niferoedd disgyblion dros y blynyddoedd diwethaf wedi creu nifer sylweddol o leoedd gweigion yn ysgolion cynradd dalgylch y Gader – cyfanswm o 41% (neu 248 mewn nifer). Mae hefyd nifer o leoedd gweigion yn yr adran uwchradd, 18% (86 o leoedd) sydd yn golygu bod nifer y lleoedd gweigion ar draws y dalgylch yn 31% (334 o leoedd ysgol). Mae'r rhagamcanion yn achosi pryder gan y bydd yr ysgolion yn dod yn rhai bregus iawn, fe fydd gormod o bwysau ar benaethiaid wrth iddynt geisio cynnal safonau a darparu profiadau a chyfleoedd o ansawdd i'r disgyblion. Mae angen gwir ystyried lles personol a chymdeithasol y disgyblion fyddai yn yr ysgol ar yr adeg hynny.

4.11 YSTADEGAU

4.11.1 Derbyniwyd gwrthwynebiadau ynghylch niferoedd y disgyblion yn Ysgol Clogau a'r ffaith fod nifer o blant cyn oedran ysgol wedi dod gyda'u rhieni i gyfarfod yn yr ysgol - fe fyddai rhain yn mynychu Ysgol Clogau pe byddai'n parhau ar agor. Nodwyd bod rhain yn blant yr ardal ac felly bod y niferoedd yn gynaliadwy.

4.11.2 Mae'r Cyngor yn derbyn bod niferoedd yn gallu newid a bod effaith un teulu, fel nodwyd yn y gwrthwynebiadau, yn gallu cael effaith mawr ar niferoedd. Dyma un o'r rhesymau pam fod y Cyngor yn credu bod y cynnig gerbron am sefydlogi darpariaeth addysgol yr ardal. Wrth ddod â disgyblion tair ysgol at ei gilydd ar safle Llanelltyd, ni fydd unrhyw un teulu yn cael cymaint o effaith ar niferoedd a phrofiadau disgyblion.

4.11.3 O ran cynaladwyedd Ysgol Clogau ar ei phen ei hun, nid yw'r Cyngor yn credu bod yr ysgol yn gynaliadwy i'r dyfodol. Hyd yn oed pe bai'r ysgol yn llawn gyda 36 disgybl, byddai hyn dal yn golygu bod yr ysgol yn ddibynnol yn ariannol ar dderbyn arian ychwanegol trwy gyfrwng y rhwyd diogelu staffio i sicrhau cyflogi pennaeth ac athro/athrawes. Felly, heb gymorth ychwanegol parhaol, ni fyddai'r ysgol yn gallu parhau.

4.11.4 Fe gyflwynwyd sawl gwrthwynebiad oedd yn nodi fod Ysgol Brithdir yn llawn, nad oes llefydd gweigion ynddi a bod hynny ynddo'i hun yn dangos bod yr ysgol yn boblogaidd ac yn denu teuluoedd ledled y dalgylch.

4.11.5 Cydnabyddir ei bod yn wir fod nifer o resymau o blaid datblygu safle'r Brithdir a phenderfynodd y Cyngor ei gynnwys fel rhan o'r cynnig gwreiddiol. Fel y nodwyd uchod, darganfuwyd cyfyngiadau a phroblemau sylweddol a olygai gynnydd sylweddol yng nghost

datblygu'r safle a phenderfynwyd peidio â pharhau â'r cynnig i sefydlu Ysgol Ardal Aml-safle yn y Brithdir.

4.12 OPSIYNAU AMGEN

4.12.1 Yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, fe wnaeth grŵp o Ysgol y Clogau holi am hynt y datrysiad amgen a gyflwynwyd ganddynt i Gyngor Gwynedd. Roedd y materion a ystyriwyd ac a ddadansoddwyd yn gefndir i ddatrysiad arloesol addysg yn y Dalgylch.

4.12.2 Roedd y Cyngor yn falch o weld corff llywodraethol yn awgrymu ffordd newydd ac arloesol o ddarparu addysg yn y dalgylch. Rhwydwaith cydweithio rhwng ysgolion Clogau, Friog, Ganllwyd, Ieuan Gwynedd, Dinas Mawddwy, Cynradd Dolgellau ac Y Gader oedd y model a awgrymwyd. Byddai'n golygu cau ysgolion Brithdir, Llanelltyd a Machreth a sefydlu trefn o gydweithio anffurfiol rhwng yr ysgolion eraill trwy gyd-amserlennu'r cwricwlwm cynradd. Fe gafodd y model ei gynnwys fel rhan o'r 8 yn y gwerthusiad opsiynau. Roedd y model wedi'i werthuso cyn i'r Cabinet benderfynu ar yr opsiwn i ymgynghori arno ym Medi 2014 ac wedi'i gynnwys yn y ddogfen ymgynghorol statudol. Gwerthuswyd y model yn unol â'r ystyriaethau penodol ac roedd nifer o ffactorau pam nad oedd yn cael ei ystyried fel yr opsiwn ffafriedig.

4.12.3 Holwyd yn ogystal, yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, pam nad oedd y syniad o gydweithio gyda'r Coleg Addysg Bellach yn Nolgellau ac ehangu'r ddarpariaeth hyd at 19 oed wedi'i ystyried.

4.12.4 Mae trefn wedi'i sefydlu ers cryn amser fod y Coleg yn darparu addysg ôl-16 yn nalgylch y Gader. Mae trafodaethau yn cael eu cynnal gyda'r Coleg ac maent yn llwyr ymwybodol o'r cynnig dan ystyriaeth. Byddai'r Cyngor yn croesawu unrhyw drefniant cydweithio rhwng y Coleg a'r Ysgol Ddilynol Ddalgylchol a fyddai'n creu profiadau a chyfleoedd newydd i ddisgyblion a myfyrwyr y dalgylch. Pe byddai'r penderfyniad terfynol yn cael ei wneud, byddai angen trafodaeth rhwng Pennaeth yr Ysgol a'r Coleg er mwyn gwyntyllu posibiliadau.

4.13 CYFFREDINOL

4.13.1 Derbyniwyd gwrthwynebiadau oedd yn mynegi'r farn fod y broses ad-drefnu yn wastraff arian, bod Dalgylch y Gader yn cael ei ddibrisio oherwydd y pellter rhyngddo â Chaernarfon, bod angen i aelodau etholedig y Cyngor edrych ar y darlun mawr o ran bywyd cymunedau a'r awydd cryf sydd gan drigolion yr ardal i gynnal y sefyllfa gyfredol.

4.13.2 Mae pob rhan o'r Sir yn bwysig i'r Cyngor ac mae sicrhau tegwch, cydraddoldeb a chyfleoedd cyfartal i'r trigolion yn allweddol. Dyna pam fod aelodau etholedig yn cynrychioli gwahanol wardiau o fewn y Sir a bod cyfle iddynt fel aelodau fod yn llais y wardiau hynny yn y Cyngor. Dyna pam hefyd bod Panel Adolygu Dalgylch y Gader wedi cael ei sefydlu, er mwyn sicrhau fod cynrychiolwyr llawr gwlad yn cael cyfle i wyntyllu syniadau, mynegi barn a rhoi mewnbwn i opsiynau posibl yn gynnar yn y drafodaeth.

4.13.3 Mae'r Cyngor o'r farn mai Ysgol Ddilynol Ddalgylchol yw'r ymateb gorau posib o ran sicrhau addysg gadarn a chynaliadwy i'r dyfodol. Er mwyn cyflawni hyn bydd pob ysgol yn y dalgylch yn cau a bydd ysgol newydd yn cael ei sefydlu. Golyga hyn greu corff llywodraethol, pennaeth a strwythur staffio cwbl newydd, gyda'r modd o ddatblygu arferion addysgol da sydd eisoes yn y dalgylch i sicrhau bod disgyblion yr ardal yn cael y ddarpariaeth addysgol orau posib. Er bod materion cyllidol, gan gynnwys arbedion posib, yn un o'r ystyriaethau wrth werthuso opsiynau posib, nid hyn yw'r unig ffactor.

4.13.4 Mae'r Cyngor yn derbyn bod cyfnod o newid a chynnig trefn newydd yn mynd i beri pryder i bawb sy'n gysylltiedig â'r cynnig, gan gynnwys rhieni disgyblion yr ysgolion dan sylw. Bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i geisio lleihau pryderon cymaint â phosibl wrth gyfathrebu a rhannu gwybodaeth yn gyson. Pe byddai'r Cabinet yn gwneud penderfyniad terfynol i weithredu'r cynnig byddai pecyn gwaith newydd i sefydlu'r Ysgol Ddilynol Ddalgyllchol yn cychwyn sydd yn cynnwys agweddau fel sefydlu corff llywodraethol cysgodol, trefniadau penodi pennaeth a gweddill y strwythur staffio, creu cynllun cyfathrebu cynhwysfawr, cynnig cymorth ac arweiniad i staff yr ysgolion presennol gan adran adnoddau dynol y Cyngor ac ati.

4.13.5 Mae pob ymdrech wedi'i wneud i egluro sut y byddai'r cynnig yn effeithio disgyblion, staff a'r gymuned yn ehangach. Gan nad yw'r penderfyniad terfynol wedi'i wneud, mae'n anodd iawn manylu ar rai agweddau o'r cynnig am ei bod yn gynamserol gwneud hynny.

4.14 DEISEB

4.14.1 Fe wnaeth rhai a wnaeth arwyddo'r ddeiseb electroneg hefyd ychwanegu sylw. Fe ddadansoddwyd y sylwadau hynny ac fe welwyd eu bod yn ymwneud ag ansawdd yr addysg yn Ysgol Clogau, y berthynas rhwng y gymuned a'r ysgol, y golled fawr pe byddai'r ysgol yn cau, manteision addysg wledig ac effaith bellgyrhaeddol cau'r ysgol hon ar ddiwylliant a chymeriad yr ardal. Ymatebwyd i'r materion hyn o dan y penawdau perthnasol uchod.

4.15 CYDRADDOLDEB

4.15.1 Yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 cynhaliwyd asesiad ardrawiad cydraddoldeb ynglŷn â'r cynigion. Mae'r asesiad yn nodi'r sefyllfa bresennol ac yn dangos fod polisïau a threfniadau mewn lle a fyddai yn sicrhau fod y cynnig yn ystyried ac yn cyd-fynd ag hawliau cyfartal. Wedi pwyso a mesur y ffactorau perthnasol deuir i'r casgliad bod sicrwydd yr hyrwyddir cyfleoedd cyfartal yn gadarnhaol yn sgil y cynnig a bod mesurau mewn lle i sicrhau na fydd camwahaniaethu anghyfreithlon ac aflonyddu. Mae trefniadau mewn lle yn ogystal er mwyn monitro ac adolygu'r sefyllfa.

4.15.2 Mae ystyriaeth eto wedi bod i gydraddoldeb parthed y cynnig arfaethedig, yn dilyn derbyn y gwrthwynebiadau. Ystyrir fod canfyddiadau yr asesiadau yn parhau yn gyfredol ac yn berthnasol i'r argymhelliad.

5. I GRYNHOI

5.1 Mae'r cynnig hwn yn dilyn ystyriaeth o ystod eang o fodelau posib. Cafodd y cynigion hyn eu crynhoi i restr hir o 8 model posib, a gwerthuswyd yr opsiynau yn llawn wrth gymharu prif fanteision ac anfanteision yng ngoleuni ffactorau penodol. Defnyddiwyd ffactorau'r strategaeth '*Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd*', ffactorau yn y Cod Trefniadaeth, gweledigaeth dalgyllch Y Gader a ffactorau perthnasol eraill. Roedd y ffactorau yn cynnwys, ond ddim yn gyfyngedig i:

- Ansawdd yr Addysg
- Maint dosbarthiadau ac amrediad oedran o fewn dosbarthiadau
- Niferoedd disgyblion a llefydd gweigion
- Amgylchedd Dysgu – ansawdd ac addasrwydd adeiladau
- Statws / Categori Ysgol
- Arweinyddiaeth a staffio

- Y Gymuned
- Yr Iaith Gymraeg
- Ardrawiad Cydraddoldeb
- Adnoddau Ariannol
- Ffactorau Daearyddol

Cafodd y gwerthusiad opsiynau llawn hwn ei gyflwyno i'r Cabinet i'w ystyried ym Medi 2014.

- 5.2 Fel rhan o'r gwerthusiad opsiynau yma, defnyddiwyd hefyd casgliadau asesiadau effaith Cymunedol, Ieithyddol a Chydraddoldeb. Mae'r asesiadau yma a holl dogfennaeth cefndirol y cynnig ar gael ar wefan y Cyngor www.gwynedd.gov.uk/trefniadaethysgolion.
- 5.3 Cwblhawyd rhag-ymgynghoriad gyda'r Eglwys yng Nghymru ac ystyriwyd y sylwadau dderbyniwyd, ynghyd â'r gwerthusiad opsiynau a'r asesiadau effaith cyn penderfynu cymeradwyo cynnal cyfnod o ymgynghoriad statudol ar y cynnig. Mae'r Cyngor yn ymwybodol o gais yr Eglwys yng Nghymru yn ystod y cyfnod rhag-ymgynghori a bydd ymdrech yn parhau i gyd-amserlennu prosiectau dalgylch Y Gader a'r Berwyn.
- 5.4 Yn dilyn ystyried yr holl sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori statudol a'r gwrthwynebiadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu, mae'r Cyngor yn parhau i fod yn argyhoeddedig mai'r cynnig hwn yw'r opsiwn gorau ar gyfer dyfodol addysg yn nalgylch Y Gader. Mae dadansoddiad y gwrthwynebiadau i'w gael yn adran 4 yr adroddiad hwn a'r tabl dadansoddi llawn yn Atodiad 1.
- 5.5 Mae'r cynnig yn parhau fel yr opsiwn ffafriedig am nifer o resymau. Trwy sefydlu ysgol ddilydol ddalgylchol 3-16 oed, gellir mynd i'r afael â nifer o'r heriau sy'n wynebu dalgylch y Gader ar hyn o bryd, creu nifer o wahanol gyfleoedd i ddatblygu ar sylfaen ansawdd addysg a dysgu presennol y dalgylch, yn ogystal â chynnig hyblygrwydd mewn nifer o ffyrdd i greu darpariaeth addysgol gadarn a chynaliadwy i'r dyfodol. Rhai o buddion y cynnig yw ei fod yn:
- Gwella safonau addysg ar draws y dalgylch wrth alluogi hyblygrwydd ar draws holl oedrannau fel bod rhannu adnoddau, staff a chyfleusterau yn dod yn arfer safonol
  - Cael effaith ar faint ac amrediad oedran o fewn dosbarthiadau
  - Gwella cyflwr a safon stad ysgolion y dalgylch wrth fuddsoddi £4.34 miliwn ar uwchraddio ac ymestyn tri safle, a gwario ôl-groniad cynnal a chadw ar dri safle arall
  - Galluogi system uwch reoli modern newydd, bydd yn rhyddhau'r pennaeth o'r dosbarth, yn cynnig hyblygrwydd gyda'r strwythur staffio ar draws y sectorau, yn darparu cyfleoedd gyrfa newydd
  - Sicrhau bod safle addysg o fewn pellter rhesymol i holl ddisgyblion y dalgylch
  - Lleihau llefydd gweigion y dalgylch
  - Rhoi oddeutu £255,625 o arbedion refeniw, ac yn rhesymoli amrediad cost y disgybl yn y dalgylch
  - Rhoi'r cyfle gorau i gyflawni'r polisi iaith, gan wneud y defnydd gorau o'r adnoddau staff dysgu mwy byddai gan un sefydliad ar draws gwahanol safleoedd y dalgylch

6. CAMAU NESAF

- 6.1 Mae angen i'r Cabinet ystyried yr adroddiad ffurfiol o'r gwrthwynebiadau ac ymateb y Cyngor iddynt yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion cyn gwneud y penderfyniad terfynol i weithredu'r cynnig ai peidio.

- 6.2 Mewn rhai achosion – yn dilyn penderfyniad terfynol y Cabinet – mae'n bosib i'r canlynol gyfeirio'r cynnig i gael ei ystyried gan Weinidogion Cymru:
- Awdurdod Lleol arall y mae'r cynigion yn effeithio arno
  - Y corff crefyddol priodol ar gyfer unrhyw ysgol yr effeithir arni
  - Corff llywodraethu ysgol wirfoddol neu sefydledig sy'n destun cynigion
  - Ymddiriedolaeth sy'n dal eiddo ar ran ysgol wirfoddol neu sefydledig sy'n destun cynigion
  - Sefydliad addysg bellach mae'r cynigion yn effeithio arni

Bydd angen i'r cyrff sy'n at-gyfeirio nodi pam eu bod yn credu bod y penderfyniad a wnaeth yr awdurdod lleol yn anghywir. Bydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu a ydy'r cynigion yn effeithio ar y cyrff ac a oes angen iddynt ystyried y cynigion.

- 6.3 Os bydd penderfyniad terfynol gan y Cabinet i weithredu'r cynnig ac os na fydd y cynnig yn cael ei gyfeirio yna fe fydd yr amserlen fel a ganlyn:

Creu Cynllun Cyfathrebu er mwyn rhannu gwybodaeth amserol a pherthnasol gyda'r prif ran-ddeiliaid	Mehfin 2015
Cychwyn ar y broses o sefydlu corff llywodraethol cysgodol	Tymor yr Haf 2015
Penderfyniad tendr adeiladu ar gyfer safle Rhydymain	Gorffennaf 2015
Cychwyn gwaith adeiladu ar safle Rhydymain	Awst 2015
Penderfyniad tendr adeiladu ar safle Cynradd Dolgellau a safle Llanelltyd	Chwefror 2016
Cychwyn gwaith adeiladu ar safle Cynradd Dolgellau a safle Llanelltyd	Mehfin 2016
Agor yr Ysgol Ddilynol Ddalgylchol	Medi 2017

- 6.4 Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu peidio â pharhau â'r cynnig, yna byddai angen cychwyn y broses statudol o'r cychwyn gan ystyried bod consensws wedi'i gyrraedd ynghylch diffyg cynaladwyedd y sefyllfa gyfredol.

7. ARGYMHELLION

7.1 Argymhellir felly:

- Gweithredu ar y cynnig i gau Ysgol Y Gader, Ysgol Gynradd Dolgellau, Ysgol Brithdir, Ysgol Machreth (Llanfachreth), Ysgol Ieuan Gwynedd (Rhydymain), Ysgol Dinas Mawddwy, Ysgol Llanelltyd, Ysgol Friog, Ysgol Clogau (Bontddu) ac Ysgol Ganllwyd ar 31 Awst 2017 a sefydlu un Ysgol Ddilynol Ddalgylchol cymunedol cyfrwng Cymraeg 3-16 oed ar safleoedd presennol ysgolion Y Gader, Cynradd Dolgellau, Ieuan Gwynedd, Dinas Mawddwy, Llanelltyd a Friog ar 1 Medi 2017.
- Yn sgîl pwysigrwydd penodi pennaeth a'r angen iddo/iddi gael ei b/phenodi ymlaen llaw, cymeradwyo sefydlu corff llywodraethol cysgodol yn ystod Tymor yr Haf 2015 ac yna cyllido pennaeth yr Ysgol Ddilynol Ddalgylchol o arbedion y cynllun cyn gynted â phosibl.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Prif Weithredwr:

“Rydym bellach wedi cyrraedd cam allweddol yn y broses hon ac mae’n amser i’r Cyngor symud yn ei flaen i wireddu’r newid arloesol hwn. Wrth wneud hynny, fel gydag unrhyw newid arwyddocaol, mae’n amlwg bod rhai gwrthwynebiadau. Y peth allweddol yn awr yw ein bod yn cyfarch yr her yn y gwrthwynebiadau hynny er mwyn manteisio ar y cyfle unigryw hyn i sefydlu strwythur addysg gydol-oes sydd yn gynaliadwy ac sydd am sicrhau ansawdd y ddarpariaeth addysgol yn nalgylch y Gader am flynyddoedd i ddod.

Un elfen bwysig wrth gwrs yw’r angen y mae’r adroddiad yn ei grybwyll i fuddsoddi ymlaen llaw mewn adnoddau staffio a bod hynny yn gorfod cael ei gofio, maes o law, o unrhyw arbedion sydd yn codi o’r cynigion. Mae’n bwysig bod dealltwriaeth glir o hyn wrth wneud y penderfyniad.”

Y Swyddog Monitro:

“O safbwynt y broses statudol ynglŷn â threfniadaeth ysgolion mae’r penderfyniad a geisir yn cynrychioli’r cam ffurfiol terfynol gan y Cyngor i gadarnhau’r rhybuddion statudol a gyhoeddwyd ynglŷn â’r cynnig yn nalgylch y Gader. Wrth gyhoeddi’r rhybuddion rhoddir cyfle ac amserlen ar gyfer cyflwyno gwrthwynebiadau ac mae gofyn statudol yn y Cod Trefniadaeth Ysgolion i adrodd ar yr ymatebion a rhoi sylw iddynt. Mae’n ofynnol felly i’r Cabinet gloriannu’r gwrthwynebiadau a’r ymateb iddynt cyn dod i benderfyniad i gadarnhau’r rhybuddion ai peidio.”

Y Pennaeth Cyllid:

“Mae fy sylwadau blaenorol i’r Cabinet ar y cynllun yma yn parhau’n ddilys, sef bod y rhagolwg o arbediad refeniw blynyddol o o leiaf £255,625 yn seiliedig ar dystiolaeth a gwaith trylwyr.

Yn Ionawr 2015, cytunodd y Cabinet i gyllido swydd pennaeth yr ysgol ddilynol dalgylchol am o leiaf blwyddyn cyn agor yr ysgol ym Medi 2017. Nodais ar y pryd mai cost un tro fyddai hyn, yn y cyfnod cyn dechrau gwireddu’r arbedion, ac fod ffyrdd priodol ar gael i ddelio â’r mater yma. Erbyn hyn, nodaf y dyhead i gyllido swydd y Pennaeth mor fuan â phosib. Mae hyn yn ddyhead synhwyrol o ystyried yr gwaith baratoi sylweddol fydd ei angen, ond mae’n golygu y bydd cyfanswm y costau un tro hyn oddeutu £150,000. Disgwylir y bydd angen ariannu cyfran sylweddol o’r costau hyn allan o arbedion y blynyddoedd cyntaf, sy’n golygu ychydig o oedi cyn y bydd yr arbedion wedi eu gwireddu’n llawn, ond ni fyddant effeithio ar gyflawniad y cynllun wedi hynny.

Dylai’r Cabinet hefyd ystyried os bydd angen costau un tro pellach, nad ydynt wedi eu hystyried yn barod, wrth baratoi i agor yr ysgol newydd.”

ATODIADAU

Atodiad 1	Dadansoddiad ac ymateb y Cyngor i sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod gwrthwynebu statudol
------------------	---

DOGFENNAU CEFNDIR

Mae holl ddogfennau cefndir perthnasol y cynnig ar gael ar wefan y Cyngor trwy ddilyn y ddolen www.gwynedd.gov.uk/trefniadaethysgolion.

Mae'r dogfennau cefndir yn cynnwys:

- Cod Trefniadaeth Ysgolion 006/2013
- Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013
- Strategaeth Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd
- Cynllun Blaenoriaethau - Maes Trefniadaeth Darpariaeth Addysg
- Dogfen Ffydd mewn Addysg Llywodraeth Cymru
- Agenda a Chofnodion Cyfarfodydd Panel Adolygu Dalgylch Y Gader
- Pecyn Ystadegol
- Adroddiad Asesiad Effaith Ieithyddol
- Adroddiad Asesiad Effaith Cymunedol
- Asesiad Cydraddoldeb
- Asesiad o'r Angen am Wahanol Fathau o Ysgolion
- Adroddiad a Thaflen Benderfyniad Cabinet - 16 Gorffennaf 2013
- Adroddiad a Thaflen Benderfyniad Cabinet - 17 Rhagfyr 2013
- Adroddiad a Thaflen Benderfyniad Cabinet - 16 Medi 2014
- Adroddiad a Thaflen Benderfyniad Cabinet – 13 Ionawr 2015
- Dogfen Ymgynghori Statudol 10 Hydref – 24 Tachwedd 2014
- Dogfen Ymgynghorol
- Dogfennau Ymgynghorol gyda Disgyblion Cynradd ac Uwchradd y Dalgylch
- Dadansoddiad ac ymateb y Cyngor i sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghori statudol
- Dadansoddiad o'r ymgynghoriad gyda phlant a phobl ifanc gan hwylusydd arbenigol
- Rhybuddion Statudol a gyhoeddwyd 25 Chwefror 2015